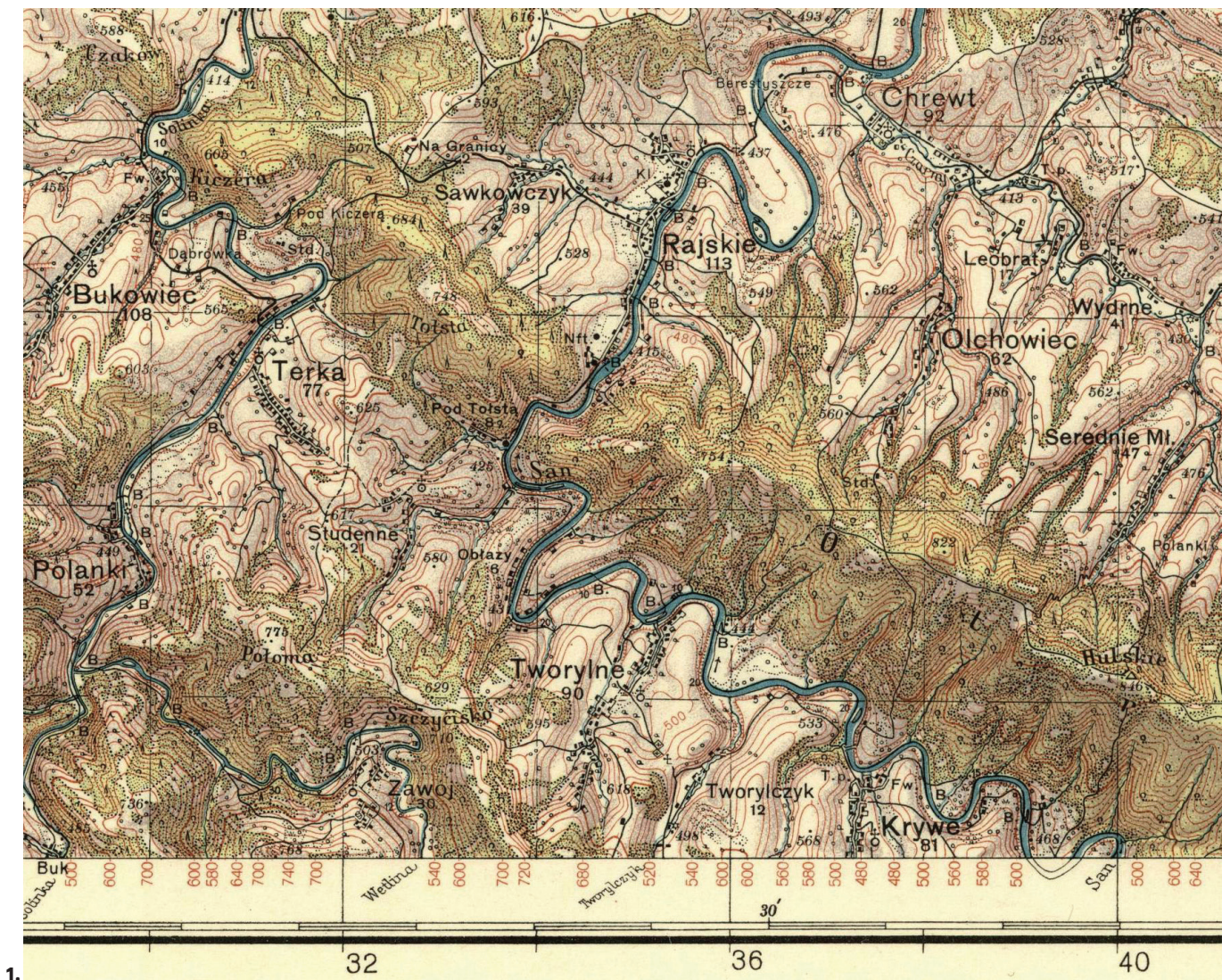

KAROLINA GRZYWNOWICZ

CHWASTY / THE WEEDS

KAROLINA GRZYWNOWICZ

CHWASTY / THE WEEDS

Chwasty to projekt o roślinach, które są zapisem historii społecznej i politycznej. Rośliny te spotkać można w miejscach, gdzie kiedyś znajdowały się najbardziej liczne ludnościowo wsie w Polsce. Teraz, po kilkudziesięciu latach od momentu opuszczenia ich przez mieszkańców, rośliny są odradzającym się ciągle i trwałym znakiem ludzkiej obecności.

Po II wojnie światowej w wyniku masowych przesiedleń związanych z przesunięciem granic Polski wielu ludzi zostało zmuszonych do zmiany miejsca zamieszkania. Ponad pół miliona osób deportowano z terenów Bieszczad, Beskidu Niskiego, Beskidu Sądeckiego, Pogórza Przemyskiego i Rostocza w trakcie dwóch akcji przesiedleńczych. W pierwszej — zwanej repatriacją ludności ukraińskiej do ZSRR (1944–1946) — wysiedlono 480 tysięcy ludzi, w drugiej, czyli podczas Akcji Wisła (1947–1950) — 140 tysięcy. Opuszczone wsie najczęściej były palone, najpierw przez partyzantów UPA, później przez oddziały Ludowego Wojska Polskiego, dlatego w wielu z tych miejsc nie ma dziś widocznych śladów ludzkiej obecności. Nie zachowały się domy, kościoły, cerkwie. Budynki, których nie strawił pożar, w następnych latach zostały rozebrane i posłużyły jako materiał do utwardzania dróg.

Większość wsi zniknęła bezpowrotnie. Wielokulturowa narracja została gwałtownie przerwana i brak jej kontynuacji. Czasami można napotkać zarośnięte już fundamenty domów, pozostałości studni czy nagrobków. Tereny te podlegają procesowi naturalnej sukcesji przyrodniczej, co jest ewenementem na skalę europejską. Jedynie czasami można napotkać ledwie dostrzegalne ślady ludzkiej obecności w postaci zarośniętych już fundamentów domów, studni czy nagrobków. Po wysiedlonych wsiach pozostała sieć dróg, teraz często prowadzących donikąd, gdzieś tam zachował się tarasowy układ pól z pojedynczymi drzewami owocowymi. Kwitnące wiosną w środku lasu jabłonie, śliwy czy grusze, zarówno te pojedyncze z przydomowych nasadzeń, jak i całe sady, są charakterystycznym znakiem wysiedlonych miejscowości. Jednak roślin, które świadczą o obecności ludzi w tych miejscach, jest dużo więcej. To zarówno rośliny użytkowe (krzewy takie jak agrest, porzeczka, orzech laskowy, drzewa jak orzech włoski czy lipa), ozdobne, hodowane w ogródkach (rudbekia naga, żonkile, irysy, astry), związane z obrzędami (barwinek pospolity, bukszpan wieczniezielony, kalina koronowa), czy też takie, które wyrosły po wysiedleniach, ale które wskazują miejsca zamieszkiwane lub użytkowane przez ludzi (pokrzywa zwyczajna, perz właściwy, szczaw alpejski).

Rośliny na powrót przejmują przestrzeń, kiedyś podporządkowaną sobie przez ludzi. Szczelnie porastając cmentarze i miejsca po domach zacierają ślady ludzkiej obecności. Pozostałości gospodarstw znikają pod warstwą pokrywającą je bujnej roślinności. Równocześnie rośliny są ciągle odradzającym się i trwałym świadectwem obecności ludzi w miejscach dawno przez nich opuszczonych. Zmiany w strukturze i składzie chemicznym gleby wprowadzone kiedyś przez człowieka są na tyle znaczące, że dają możliwość przetrwania tym gatunkom nawet przez następne 600 lat. Znajomość tych roślin pomaga odnaleźć wysiedlone wsie, może posłużyć do odtworzenia ich topografii, a także stanowi klucz do zrozumienia tej przestrzeni.

Na wystawie prezentowana jest instalacja z roślin — łąka przeniesiona z dwóch wysiedlonych miejscowości znajdujących się na terenie Beskidu Niskiego i Bieszczadów. Twarzyszy jej mapą terenu objętego akcjami przesiedleńczymi. Zaznaczone na niej zostały nieistniejące już miejscowości.

Karolina Grzywnowicz, artystka multimedialna, autorka projektów interdyscyplinarnych. Absolwentka komparatystyki literackiej na Uniwersytecie Jagiellońskim, stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jej projekty opierają się na pogłębionych badaniach, a instalacje audio często

bazują na zbieranych opowieściach. Interesuje ją szeroko rozumiana narracyjność, a także to, co efemeryczne i znikające. Mieszka i pracuje w Londynie i Krakowie.

Karolina Grzywnowicz is a multimedia artist and the author of interdisciplinary projects. She was graduated from Jagiellonian University, the Faculty of Comparative Literature. She is a grand holder of a scholarship of Ministry of Culture and National Heritage. Her projects are based on an applied research,

her audioinstallations are often rooted in narrative stories. She is fascinated with a narrative storytelling in its broadest sense and finds her deep interest in the phenomena of transient, ephemeral and disappearing nature. She lives and works in London and Kraków.

The Weeds is a project about plants that form a unique record of political and social history. They can be encountered in places where Poland's most densely populated villages once used to be. Now several dozen years after these people deserted the area, the plants have become an evergreen and ineradicable mark of human presence.

After Second World War, in the aftermath of a geopolitical change of the Polish borders, many native inhabitants were forcibly relocated and had to abandon their homes. Over half a million civilians were deported from the Bieszczady Mountains, Beskid Niski, Beskid Sądecki, Przemyskie Foothills and Rostocze in the course of two resettlement operations carried out in those areas. During the first operation (1944–1946), claimed to be a repatriation of the Ukrainian minority, some 480,000 native inhabitants of Poland's south-eastern borderland were relocated to the Soviet Union. The second operation, codenamed Operation Vistula (Akcja Wisła) was carried out between 1947 and 1950, with another 140,000 members of local minorities relocated. The deserted villages were usually burnt down to the ground — first by the UPA guerrillas, next by the Polish Army, which is why no signs of human presence can be traced in many of these places. No houses, catholic or orthodox churches have been preserved to this day. The buildings that didn't burn down were later demolished, the material used for road building.

Most of the villages have irrevocably vanished. A multicultural narrative came to an abrupt stop and hasn't found a continuation. Sometimes, only house foundations, wells or tombstones overgrowing with plants can be found. These areas undergo an intensive process of natural succession, which is a unique phenomenon on a European scale. Only sometimes one can identify barely noticeable traces of former human presence: overgrown foundations of houses, wells or tombstones. Reminiscent of those deserted villages is a network of country roads, now leading nowhere. In other places you can see a patchwork of terraced fields with some lone fruit trees in between. Apple, plum or pear trees blooming in the spring can be unexpectedly encountered in the middle of a forest. Both the solitary trees that were once planted around homesteads, as well as all the orchards are the hallmark of the abandoned places. However, a great deal of other species of plants can serve as silent witnesses to human presence in those areas. These are crop plants such as gooseberries, redcurrants, hazelnut, walnut, and linden trees, accompanied by the ornamental plants once cultivated in home gardens (such as rudbeckia laciniata, daffodils, iris, asters), and plants that are connected with certain rituals (periwinkle, evergreen boxwood, viburnum opulus).

Plants overtake the space once subjugated by people. Dense, overgrowing the graveyards and former house sites, they cover the traces of human presence. Farm remnants disappear under the thicket of lush vegetation. At the same time, the plants have become continuously reviving witnesses of human presence in those abandoned, once inhabited places. Human-induced changes in the chemical composition of soil and its structure have been significant enough to give these plant species a way to survive for the next 600 years. That's why the knowledge of these plants can help you find where the resettled villages were located and reconstruct their topography, at the same time providing an extraordinary key to a deeper understanding of that space.

The exhibition features a plant installation — a fragment of a meadow transferred from two depopulated villages in the Beskid Niski and Bieszczady mountain ranges. This is accompanied by a map of the area whose population was forcibly resettled after Second World War, marking non-existent villages.

MIEJSCE PROJEKTÓW ZACHĘTY

kurator / curator: Zbigniew Libera
współpraca ze strony MPZ /
cooperation on the side of ZPR: Karolina Bielawska

wystawa / exhibition
Karolina Grzywnowicz. Chwasty / The Weeds
5.09–31.10.2015
wtorek–niedziela 12–20 / Tuesdays–Sundays 12–8 p.m.
ul. Gałczyńskiego 3, 00-362 Warszawa
+48 22 826 01 36
mpz@zacheta.art.pl
zacheta.art.pl

realizacja wystawy / exhibition production:
Marek Janczewski i zespół / and team
opieka ogrodnicza / gardening consultant:
Sławomir Sendzielski

projekt zrealizowany w ramach programu
1/1 Mistrz i Uczeń Towarzystwa Inicjatyw
Twórczych „e”, finansowany ze środków Fundacji
LOTTO Milion Marzeń / project was realised
as a part of Association of Creative Initiatives
'e' 1/1 Master and Apprentice programme,
financed by LOTTO Million Dreams Foundation

folder
wydawca / publisher:
Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki
pl. Małachowskiego 3, 0-916 Warszawa
dyrektorka / director: Hanna Wróblewska

projekt / graphic design: Jakub Jezierski
tłumaczenie / translation: Monika Skupny,
Marcin Wawrzyńczak
redakcja / editing: Jolanta Pieńkos
łamanie / layout execution: Maciej Sikorzak
© Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2015

Tekst dostępny na licencji Creative Commons Uznanie
autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska
Text is licensed under a Creative Commons
Attribution-ShareAlike 3.0 Unported license

druk / printed by ARGRAF, Warszawa

sponsor MIEJSCE PROJEKTÓW ZACHĘTY
sponsor of ZACHĘTA PROJECT ROOM

BENQ

partnerzy wystawy
partners of the exhibition

sponsorzy wernisżu
sponsors of the opening reception

patroni medialni
media patronage

artinfo.pl

na odwrocie / back page:

1. Fragment mapy / Map fragment, 1939, Archiwum Wojskowego Instytutu Geograficznego 1919–1939 / Archive of Wojskowy Instytut Geograficzny 1919–1939
2. Karolina Grzywnowicz, *Cerkwisko* / *Former Site of an Orthodox Church*, instax, 2015
3. Karolina Grzywnowicz, *Rudbekia naga* / *Rudbeckia laciniata*, instax, 2014
4. Karolina Grzywnowicz, *Mapa nieistniejącej wsi* / *Map of a Nonexistent Village*, instax, 2015
5. Karolina Grzywnowicz, Kuba Rudziński, *Chwasty* / *The Weeds*, kolaż / collage, 2014
6. Karolina Grzywnowicz, *Droga* / *The Road*, instax, 2015
7. Karolina Grzywnowicz, *Barwinek pospolity* / *The Periwinkle*, instax, 2015
8. Karolina Grzywnowicz, *Narcyz trąbkowy* / *The Wild Daffodil*, instax, 2015

wszystkie fotografie dzięki uprzejmości artystki /
all photographs courtesy of the artist